

## 5.7. Bronnen

### 5.7.1. Bibliografie

#### *Atea info*

Veel kan worden teruggevonden in nummers van het personeelstijdschrift *Atea info*, ondermeer:

- Verheggen, Walter, "*Atea historiek, Een geschiedkundige schets van de Ateliers de Téléphonie et d'Electricité d'Anvers, die uiteindelijk GTE ATEA is geworden*", *Atea info* 1, maart 1977.
- Massy, Edward, "*Van Pâturages naar Colfontaine*", *Atea Info* nr 4, maart 1978.
- Castelijns, Henri, *Atea 90 jaar jong*, in *Atea info* 19, juni 1982.
- Jennes, Michel, *Van Reysselberghe*, in *Atea info* 11.
- van Lidth de Jeude, Jan "*MAX het langzame einde van een rijke geschiedenis*", *Atea info* 18, Maart 1982.
- De Cannière, Bernadette en Vandersteen, Bob, "*ATEA's MAX, betrouwbaar tot de laatste oproep*", *Atea info* 94-04.
- De Preter, Denis, "*verkeerssignalisatie*", *Atea info* 15, december 1980.
- De Preter, Denis, "*MPC verkeersautomaat*", *Atea info* 20, oktober 1982.
- Bruglemans, Luc, "*In memoriam A2PT*", *Atea info* 91-03.
- Wens, Patrick "*Eerste videofoonsystemen geleverd aan Siemens Nederland*", *Atea info* 91-04.
- Pincket, Roger "*Reeds, requiem voor een product*" in *Atea Info* 41, oktober 1987.

#### *Archief Ateamuseum*

Daarnaast werd aangevuld met info uit **bedrijfsbrochures** allerhande, uit het archief van het Ateamuseum en uit opzoekingen op internet, (zie "*Websites*" op pagina 322).

#### *Boeken en brochures*

- Chapuis, Robert J, "*100 Years of Telephone switching (1878-1978)*", part I, "Manual and Electromechanical Switching (1878-1960)". North-Holland Publishing Company, Amsterdam, New York, Oxford 1982.
- nn, *1882-1982, Bell Telephone Manufacturing Company*, boek uitgegeven ter gelegenheid van 100 jaar Bell Telephone in 1982.
- Van Coppenolle, Chantal (ed.), *Een succesvolle onderneming, Handleiding voor het schrijven van een bedrijfsgeschiedenis*, Algemeen Rijksarchief, Brussel, 2005.
- Brochure *Atea 100 jaar* uit 1992.
- Van Overvelt, Harry, "*ACV en 100 jaar Atea*" brochure uitgegeven door het ACV in 1992, met nadruk op de sociale geschiedenis na de tweede wereldoorlog.
- Wegner, J, "*Geschichte des Hauses Siemens in Ausland, Band 1: Belgien und Luxemburg*", Siemens Aktiengesellschaft, Erlangen, 1972.
- Buelens, Frans, "*Congo 1885-1960, een financieel-economische geschiedenis*", EPO Berchem 2007.
- Verhoest P., Vercruysse JP, & Punie Y, "*Telecommunicatie en beleid in België 1830-1991*", uitg Otto Cramwinckel, Amsterdam 1991. Een neerslag van een studie aan de VUB, Brussel.
- nn, "*Atea Colfontaine: déjà 25 ans d'histoire*", *Atea* 1988 (bekomen via Pierre Dupont).

Via **Google books**, een zoekmachine naar boeken op het internet werden een aantal interessante boeken geraadpleegd:

- Gerd Bender "*Die andere Seite des Wirtschaftsrechts: Steuerung in den Diktaturen des 20. Jahrhunderts*", Klosterman, 2006.
- Southard, Frank Allan, "*American Industry in Europe*" Ayer Publishing 1976.

- Jean-Pierre Dormois, Michael Dintenfass, *The British Industrial Decline*, Routledge, 1999.

### Tijdschriften:

- *Commerce reports*, a weekly survey on foreign trades, october 4, 1926, no 40, p 159.
- *Automatic Telephone Manufacturing co: continued progress*, artikel in de Engelse krant "The Times" van March 27, 1929, p23.  
via: [http://archive.timesonline.co.uk/tol/viewArticle.arc?pagelId=ARCHIVE-The\\_Times-1929-03-27-23&articleId=ARCHIVE-The\\_Times-1929-03-27-23-003](http://archive.timesonline.co.uk/tol/viewArticle.arc?pagelId=ARCHIVE-The_Times-1929-03-27-23&articleId=ARCHIVE-The_Times-1929-03-27-23-003)
- *Transamerica into Telephones*, artikel in Time magazine, Oct. 20, 1930, via <http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,740606-1,00.html>
- Jones, Geoffrey "Foreign Multinationals and British Industry before 1945", artikel in The Economic History Review, New Series, Vol. 41, No. 3 (Aug., 1988), p434.
- *NMBS en Telecom*, artikel verschenen in Management21, informatiebrief voor het kaderpersoneel van de NMBS, juli 2001, nr 4.
- *dateabus* 232, artikel met interview van Jan Van Dooren in "Industrie", maart 1985.
- *dateabus* 232, artikel in GTE technical newsletter, april 1985
- artikels verschenen in *Acta Technica Belgica*, revue nr 7 en 8 (1970) over Atea en de Brusselse metro:
  - o Gompers, R.J, "L'ensemble de télécontrôle et de supervision du trafic pour le prémétro de Bruxelles".
  - o Veys G, "Les appareils d'alarme et de téléphonie au Métro de Bruxelles".

### Artikels uit Spanje

Omstreeks 1924 probeerde Atea in Spanje op de markt te komen. Over deze periode van de Spaanse telefoniegeschiedenis werden vrij recent door verschillende universiteiten onderzoek gedaan, en papers geschreven:

- Antonio Martinez Ovejero, "Azaña versus Telefónica, los límites del poder", Universidad Autonoma de Madrid, 2004.
- Ángel Calvo Calvo, "Telefónica toma el mando. Monopolio privado, modernización y expansión de la telefonía en España, 1924-1945", Universitat de Barcelona, 2006.
- Antonio Pérez Yuste, "La compañía telefónica nacional de España en la dictadura de primo de ravera (1923-1930)", doctoraats thesis aan de "Universidad politécnica de Madrid", mei 2004.

Met bijzondere dank aan **Dirk Clays** voor de vertaling en interpretatie van de relevante stukken.

### 5.7.2. Bijlagen aan het staatsblad

| Datum                | Ref    | Pagina                       | Titel                                                                     | Opmerking    |
|----------------------|--------|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|--------------|
| 20/4/1892            | 971    | 687-690                      | Société anonyme The Antwerp Telephone and Electrical Works - Constitution | Stichting    |
| 21/22/<br>23/07/1919 | 6144   | 694-699                      | The New Antwerp Telephone and Electrical Works - Constitution             | Herstichting |
| 29/09/1919           | 7255   | 1675                         | Aanstelling Dir Generaal                                                  |              |
| 16/3/1928            | 2758   | 2019-2020<br>(of 2619-2620?) | The New Antwerp Telephone and Electrical Works Modifications aux statuts  |              |
| 18/19/5/1928         | 7597   | 3292                         | Administrateur Varé neemt ontslag                                         |              |
| 31/12/1931           | 168620 | 2654                         | Naamsverandering naar "Automatique Electrique de Belgique".               |              |
| 05/05/1962           | 10932  | 2539-2540                    | Naamsverandering naar Automatic Electric                                  |              |
| 12/05/1970           | 611-1  | 4881-4883                    | Naamswijziging naar ATEA                                                  |              |

### 5.7.3. Menselijke bronnen

Kennis van mensen is ongelooflijk. Soms beseffen mensen niet dat ze een unieke kennis hebben. Dank aan allen om dat te willen delen.

#### “derden”

Onderstaande personen hebben hun steentje bijgebracht.

|              |                |                        |                                                                                                                                                                                     |
|--------------|----------------|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Alex         | Baerts         | SIWE                   | Zoektocht bij de NMBS                                                                                                                                                               |
| Dick         | Beilcke        | Sycamore, Illinois USA | Voor zijn zoektocht naar archieven van Automatic Electric in USA                                                                                                                    |
| Adj. Patrick | Brion          | Peutie                 | Documentalist Audiovisual Archives Belgian Defence                                                                                                                                  |
| Romain       | De Bouver      | Deinze                 | Lid heemkundige kring Deinze                                                                                                                                                        |
| Bob          | Estreich       | Australië              | Suggesties en hulp om beknopte geschiedenis in het Engels te publiceren. Expertise over oude telefoons. Groot inzicht in telefoniegeschiedenis wereldwijd.. Kortom, een “soulmate”. |
| Jacques      | Fraiteur       | Peer                   | Verzamelaar oude telefoons Atea en Bell                                                                                                                                             |
| Joann        | Geybels        | Edegem                 | Opzoekingswerk in de USA                                                                                                                                                            |
| Walter       | Gysen          | Berchem                | Voorzitter Heemkundige kring Berchem                                                                                                                                                |
| Willy        | Jonckheere     | Deinze                 | Voorzitter heemkundige kring Deinze, voor zijn zoektocht naar de Rubanerie De Deinze                                                                                                |
| Ann          | Haegemans      | Wijgmaal               | Opzoeking archieven KU Leuven faculteit toegepaste wetenschappen                                                                                                                    |
| Alexandra    | Kinter         | München, Duitsland     | Opzoeking in Siemens Archieven van Atea werkzaamheden tijdens 2 <sup>de</sup> wereldoorlog                                                                                          |
| Ann          | Meirhaeghe     | Deinze                 | Conservator van het Museum van Deinze en de Leiestreek                                                                                                                              |
| Rik          | Mervis         | Oud-Turnhout           | Ex-RTT man, had boekje van 1926.                                                                                                                                                    |
| Erin         | Osgerby        | Detroit, Mi, USA       | Opzoekingswerk in universiteitsbibliotheken USA ( <i>Illinois State University en Detroit University</i> )                                                                          |
| Christel     | Peeters        | Hoboken                | Opzoeking bib van de orde van de advocaten, Antwerpen                                                                                                                               |
| Herman       | Reynaert       |                        | Eigenaar Atea luidsprekers uit jaren 1920                                                                                                                                           |
| Marianne     | Van Boxelaere  | Hoboken                | Opzoeking bib universiteit Gent                                                                                                                                                     |
| Fons         | Vanden Bergh   | Halle                  | Foto Atea telegraaf relais van voor 1919                                                                                                                                            |
| Chris        | Van der Snickt | Berchem                | Medewerker Heemkundige kring Berchem                                                                                                                                                |
| Wim          | Van der Steen  | Berchem                | PR verantwoordelijke brouwerij De Koninck                                                                                                                                           |
| Adj. Johnny  | Verdurmen      | Peutie                 | Museum der Transmissies van de Landmacht                                                                                                                                            |
| Greet        | Verhelst       | Oud-Turnhout           | Mijn zus, voor het taalkundig nalezen van mijn teksten. Niet altijd even gemakkelijk voor een buitenstaander!                                                                       |
| Dr. Frank    | Wittendorfer   | München, Duitsland     | Hoofd Siemens Archiv, leende een boek uit met de geschiedenis van Siemens in België                                                                                                 |

### *oud-Ateanen*

Bijzondere dank aan onderstaande ex-collega's die mij direct of indirect hebben geholpen:

|            |                |  |          |                    |
|------------|----------------|--|----------|--------------------|
| Carlos     | Bekaert        |  | Fred     | Minne              |
| Eugène     | Bogaerts       |  | Philo    | Minne              |
| Luc        | Bruglemans     |  | Benny    | Moonen             |
| Rik        | Castelijns     |  | Geert    | Nijs               |
| Herman     | Claus          |  | Nicole   | Pauwels            |
| Dirk       | Clays          |  | André    | Peeters            |
| Johan      | Cornelis       |  | François | Peeters            |
| Willy      | Cuijvers       |  | Willy    | Rummens            |
| Bernadette | De Cannière    |  | Alex     | Sauwens            |
| Erik       | De Cooman      |  | Dirk     | Steel              |
| Louis      | De Raedt       |  | Benny    | Storms             |
| Griet      | De Schrijver   |  | Patrick  | Torfs              |
|            |                |  | Jan      | Van Boxelaere      |
| André      | De Vleeshouwer |  | Walter   | Van Brussel        |
| Pierre     | Dupont         |  | François | Van de Kerkhof     |
| Marc       | Driesen        |  | Stan     | Van den Bergh      |
| Marc       | Drowaert       |  | Paul     | Van Gerven         |
| Leo        | Engelen        |  | Omer     | Van Opstal         |
| Jan        | Eykens         |  | Harry    | Van Overvelt       |
| Ulrich     | Fernande       |  | Stan     | Van Peer           |
| Jan        | Franssens      |  | Hubert   | Vanooteghem        |
| Pol        | Geuens         |  | Gery     | Van der Veken      |
| Hugo       | Goeminne       |  | Henk     | Van der Vlucht     |
| Marcel     | Hoskens        |  | Jean     | van Lidth de Jeude |
| Diane      | Huybrechts     |  | Rudy     | Verdonck           |
| Jan        | Janssens       |  | Karel    | Verhelst           |
| Frans      | Jonckheer      |  | Guido    | Vermuyten          |
| Herman     | Joossen        |  | Roger    | Vlemings           |
| Vic        | Kemps          |  | Louis    | Wouters            |

### 5.7.4. Websites

Als u dit via een "papieren" copie bekijkt, en websites wil aanklikken, gebruik dan de online copie op <http://home.scarlet.be/jan.verhelst/atea>.

Op deze website vindt u tevens het resultaat van een zoektocht naar de naam "Atea" op het internet<sup>143</sup>.

### *Mr Strowger, & Amerikaanse bedrijven rond Strowger*

Almon B Strowger

- [Almon Brown Strowger - Wikipedia, the free encyclopedia](#)
- [Almon Brown Strowger \(1839 - 1902\) - Find A Grave Memorial](#)
- [Almon Strowger - Information at Halfvalue.com](#)

Amerikaanse bedrijven rond Almon B Strowger

- [HISTORY OF STROWGER AUTOMATIC TELEPHONE COMPANY](#)
- [Transamerica into Telephones - TIME \(1930\)](#)
- [Automatic Telephone Exchange Company \(Limited\) of Washington and London - West Virginia 1897](#)
- [Automatic Electric, inventor of the dialtone](#)

<sup>143</sup> waarbij niet alleen referenties werden gevonden naar het bedrijf, maar ook naar vele andere bedrijven en organisaties die een letterwoord of het begrip "Atea" gebruiken (*gaande van een leraarsvereniging, een buikdanseres tot een Polynesische god*).

- [American Industry in Europe - history](#)
- [GTE - Automatic Electric Information](#)
- [Invention of the telephone dial](#)
- [GTD5 in Wikipedia](#)

### Strowger technology

- [Strowger - Switching Concepts](#)
- [Strowger exchange system](#)
- [Yahoo group on Strowger](#)

### *Belangrijke bedrijven in de UK*

automatic telephone manufacturing company (ATM) in Liverpool

- [History of ATM](#)
- [The Edge Lane story](#)
- [street lighting uk manufacturers atm advertisements](#)
- [street lighting uk manufacturers atm](#)
- [History of Plessey \(input of ATE\)](#)
- [A résumé of the history of Plessey](#)

andere UK – historische telefonie info

- [Telephone Lodge No 3301 - History Page 1](#)
- [The History of the Telephone on Prince Edward Island](#)
- [The Phonopore](#) by Van Rysselberghe

Betulander, a Swedish Telephone Pioneer

- [Betulander at swedish telecom](#)
- [the betulander system](#)
- [Kings Cross Relay Automatic](#)
- [Betulander telephone company](#)
- [Betulander The crossbar switch – from concept to success - CfN](#)
- [Betulander crossbar switch concepts](#)

### *Geschiedenis*

Telefonie geschiedenis

- [HISTORY OF AUTOMATIC TELEPHONY](#)
- [Telephone history](#)
- [EXCHANGE DEVELOPMENT](#)
- [Privateline.com Telephone History Page 9 -- 1951 to 1965](#)
- [Meucci, the real inventor of the telephone](#)
- [phoning the future](#)
- [privateline.com Early Work on Dial Telephone Systems by R.B. Hill](#)
- [Frontier Blog - Web 3.0 for Business Virtualization & Life Virtualization » 2007 » November » 30](#)
- [Telephone history index](#)
- [New Antwerp telephone neemt franchise in het Grieks telefoonnet](#)

Oude Telefoons

- [american electric Wally's Candlestick Telephone Collection](#)
- [Mikes Vintage Telephone Candlesticks](#)
- [Bob's Old Phones - Home](#)
- [Cyber Telephone Museum](#)
- [French telephony museum](#)
- [The Telephone Museum Home Page](#)
- [Fred's Old Phones Page](#)
- [Museu do Telefone - Fundação Telefônica](#)
- [ANTWERP OLDPHONE](#)

Belgische geschiedenis

- [BTMC and ATEA: Antwerp twin telephone companies](#)

- [banque d outremer, nu deel van fortis](#)
- [belgische spoorwegen beginnen met ATEA na de oorlog](#)
- [startpagina bepaling opzoektype Kruispuntbank van Ondernemingen \(KBO\) en Handelsregister](#)

### *Tools & Varia*

- [Free Online Translator](#)
- [Free translation Greek-English - el-en](#)
- [google books](#) : zoeken online in boeken over het bedrijf

### Patenten

- [GTD120 Private automatic branch exchange telephone system with two data sources sharing a multiplexed data bus - Patent 4201893](#)
- [octrooi database, Uitgebreid zoeken](#)
- [espacenet - patenten](#)

### Staatsblad

- [Bibliotheek kranten, overheidspublicaties en lopende tijdschriften](#)
- [Federale Overheidsdienst Financiën België - Centrale Bibliotheek](#)
- [nbb Jaarrekeningen gratis online opzoeken](#)

### Parkeermeters

- [America on the Move Dual brand parking meter](#)
- [geschiedenis van de parkeermeter](#)
- [Parking meters](#)
- [The Dual Parking meter company advertentie 1948](#)
- [Parking Meter FAQ](#)